

Türkiye Cumhuriyeti, yüz birinci yılını 29 Ekim 2024 günü dolduruyor. Cumhuriyetimizin kuruluş gününü coşku, gurur ve sevinçle kutluyor, başta yeni Türk devletinin kurucusu ve mimarı Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere kuruluşun tüm kahramanlarını minnetle anıyoruz.

Değerli İstinye Ailesi,
Sayın Okurlarımız,

Bültenimizin bu iki aylık (Eylül-Ekim 2024) sayısında, çağımızda hızla yayılan ırkçılığı ve ırkçılığın ülke imajına etkisini, kamu diplomasisi bağlamında ne ölçüde sorunlara neden olduğunu ele aldık. Bültendeki tüm yazılar, günümüzde siyaseti ve toplumsal uyumu zehirleyen ırkçılıkla ilgilidir. Bu önemli sorunun adeta bir bulaşıcı hastalık gibi toplumdan topluma yaygınlaştığını gözlemliyoruz. Bu nedenle, ırkçılık olgusunun tarihsel bağlamından yola çıkarak güncel nedenlerini, etkilerini ve toplumsal huzuru tehdit eden bu sorunla nasıl mücadele edileceğini ele aldık.

Ayrıca, 14-16 Ekim 2024 tarihlerinde, Prof. Dr. Osman Can Ünver'in davetli konuşmacı olarak yer aldığı Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi'nde düzenlenen Türk Yüzyılında Birinci Uluslararası Türk Diasporası Sempozyumu hakkında bilgilere yer verdik.

Saygılarımızla, iyi okumalar dileriz.

KADAM Yönetim Kurulu

IRKÇILIĞIN ONTOLOJİSİ

İrk nedir? İrklar var mıdır?

İnsanlık tarihi, aynı zamanda bir çatışmalar tarihidir. Topluluk halinde yaşamaya başladıklarından itibaren insanlar, hep kendi çıkarlarını korumak, hasım belledikleri birey ve gruplara karşı üstünlük sağlamak ve iktidar sahibi olma güdüsü taşımışlardır. Grup içinde lider olmak için savaşım verilir ve başka bir liderin üstünlüğüne kolaylıkla rıza gösterilmez. Eğer eşit gücü olduğunu varsayan rakip, liderlik iddiasını sürdürürse, çoğunlukla kızılca kıyamet kopar. İlkel toplumda bu savaşımın, sonraki çağlarda imbikten süzülürcesine geliştirilen hukuk ve ahlak kurallarıyla ilgisi bulunmamaktadır. İktidar mücadelesi bir üstün gelme savaşımıdır; güçlünün hukuku geçerlidir. İlkel toplumlarda hayvan topluluklarındakine benzer biçimde seyreden üstünlük ve iktidar mücadelesinin, zaman içinde konulan kurallara karşın, gelişen toplumlarda da özünden çok fazla yitirmeden sürdüğü görülmüştür. Günümüzün çağdaş demokratik hukuk devletlerinde dahi bazen açıklanması güç içgüdülerin yönlendirdiği davranış biçimlerine rastlanmaktadır. Dinsel inanç, etik normlar ve hukuk, iktidar mücadelesindeki çatışmaların çözümlenmesine tarihin hiçbir döneminde kalıcı çözümler üretilmemiştir.

İnsanların toplumun içinde çeşitli bakımlardan farklı özellikler taşıması, çoğunluğun onlara farklı gözlerle bakması sonucunu getirmektedir. Bu, farklı kültürlerde ve toplumlarda değişik düzeylerde görülen, ama mutlaka varlığını sürdüren bir olgudur. Geçmişte ve tüm gelişmişliklere karşın günümüzde de insanların ten renkleri gibi fiziki özellikleri, toplumda çoğunluğu oluşturan güç sahipleri tarafından ötekileştirilmesine neden olmaktadır. Bu ötekileştirme olgusu toplumsal barışı tehdit etmekte olup, neden olduğu trajik sonuçlar insanlığı belli dönemlerde ciddi biçimde sarsmıştır. Yirminci yüzyıl, üstünlerin iktidar mücadelelerinde sözü edilen ötekileştirmeyi en kanlı biçimde icra etmelerinin örnekleriyle doludur. 1905 yılında Alman Güney Batı Afrika'sında (Namibya) Herero ayaklanmasının kanlı biçimde bastırılması, İkinci Dünya Savaşı öncesinde ve sırasında Hitler faşizminin Avrupa'da başta Yahudiler ve Romanlar olmak üzere *ari* olmayan halkları yok etme operasyonları, Sovyetler Birliği'nde Türk kökenli halkların, Kırım ve Ahıska Türklerinin, yüzyılın sonuna doğru Güney Afrika'daki *beyaz Apartheid* rejiminin çoğunlukta kara derili halkı ezen politika ve uygulamaları, akla gelen ilk örneklerdir. Bu çatışmaların kökeninde daima iktidar sahiplerinin üstünlük iddiası ve mücadelesi olmuştur.

Irk sözcüğünün etimolojisine bakıldığında, kökeninin tam olarak nereden geldiği bilinmemektedir. Latince kökenin tanımlanmasına yarayabilecek üç ayrı sözcük vardır. Bunlar *ratio* (doğa/varlık), *radix* (kök) ve *generatio* (üreme) dur. Slav dillerinde kullanılan ve damga anlamına gelen *raz* da bu bağlamda akla gelmektedir. 13. yüzyılda İspanyolca'da *raza*, Portekizce'de *rasa* ve İtalya'da *razza* deyimine rastlıyoruz. 16. yüzyılda İngilizce ve Fransızca'da *race*, 19. yüzyılda Almanca'da *Rasse* kullanılmıştır. Ancak, ırk kavramının kökeninin Arapça kökenli *raz* olduğu ve bunun da *köken* anlamına geldiği belirtilmektedir. Irk kavramı, insanlar için kullanılmadan önce türdeş hayvanların sınıflandırılması için kullanılmaktaydı.

Irk kavramının ırkçılığı betimleyen bugünkü anlamıyla kullanılması, 17. ve 18. yüzyılların eseridir. Bu dönemde Avrupa'da bilim insanları ve filozoflar, varoluşu tanrısal dogmadan doğa düşüncesine taşımışlar; doğayı kavramaya, tanımaya ve tüm özellikleriyle tanımlamaya gayret etmişlerdir. Öncelikle bitkiler ve hayvanların cinsleri ve ırkları, dönemin bilgiye aç ve kilisenin taassubundan kurtulan doğa bilimcilerini yakından ilgilendirmeye başlamıştır. Böylece biyolojik ırk kavramına *bilimsellik* (!) kazandırılmıştır.

Irk kavramının antropolojik olarak üç ayrı aşamadan geçtiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Kavrama *bilimsellik* kazandırma iddiasının ortaya atıldığı Aydınlanma Çağı'nda, insanın deri rengine göre "yeteneklerinin" ayrımı yapılmıştır. Değersiz olan, beyaz olmayan deri rengine sahip olandır. Öncelikle, siyah deri rengi olan insanların gelişemeyeceği, ancak bunların da belki kısmen beyaz ırk sayesinde "tam insan" olma yolunda mesafe kat edebileceği kanısına varılmıştır. İkinci aşamada ise öne çıkan *sosyal darvinizm*, insanın kafatası ve kemiklerindeki değişimin tartışmasını getirmiştir. Bunda, beynin büyüklüğü insanın düşünsel ve kültürel gelişmesi, yetenek ve becerilerini kullanabilmesi ile doğru orantılı olarak kabul görmüştür. Üçüncü aşamada ise ırksal farklılıklar, insanın *gen* özelliklerine taşınmıştır.

On sekizinci yüzyıldan itibaren, insan ırklarının varlığı biyolojik olarak kanıtlanmaya çalışılmıştır. Böylece biyolojik özellikleriyle insanların farklı *ırklara* mensup olduğu söylemine meşruiyet kazandırılmaya çalışılmıştır. Günümüzde ırkların varlığı olduğuna ilişkin yaklaşım, bazı tıp bilimcilerinin *ırka özel etnotip* üzerinde çalışmalarlarıyla yaşatılmaktadır. Kültürler arası karşılaştırma yöntemi, kara derili insanların kültürel konumları ve zekâ düzeyleri gibi unsurların araştırılmasında kullanılmaktadır. Bu araştırmalar, *ırk* olgusu ile ilgili ve geçen yüzyıllardan kalma görüşlerin tam olarak

ortadan kalkmadığına işaret etmektedir. Irkçılar kabul etmese de aslında biyolojik olarak insan ırklarının var olmadığı artık genel kabul gören bir görüştür. Bu yaklaşımlar varlığını sürdürse de günümüzde böylesine çağdışı söylemlerin politika yapılmasında etkili olması beklenemez; beklenmemelidir. Bununla birlikte, kamuoylarında yerleşik inanç geçen yüzyıldakinden farklı değildir. Başka bir deyişle, *sokaktaki insan* ırkların varlığına, insan ırklarının birbirine kıyasla birçok bakımdan farklılıklar taşıdığına ve bu nedenle de insanlar arasında *eşitliğin* mümkün olamayacağına inanmaktadır. Bu inanç çoğu zaman açıkça ifade edilmese de çağımızda da bir realitedir. Nitekim Afrika kökenlilerin otokton azınlık olarak yaşadığı birçok ülkede, örneğin Amerika Birleşik Devletleri'nde, güvenlik güçlerinin özellikle Afrika kökenli yurttaşlara karşı orantısız güç kullandığı öteden beri sık sık ortaya çıkmaktadır. Bu durum ABD'deki yaygın ırkçılığın bir dışavurumu olarak değerlendirilmektedir. Sosyolojik bir gerçeklik olarak toplumsal algıların değişmesi güç olmakta; toplumun egemenleri bu algıların sürmesini arzu ettiği ölçüde de varlıklarını sürdürmektedirler.

Gerçek olan, *insan ırkının tek* olduğudur. Ten rengi gibi fiziki farklılıklar, güneş ışınlarına pigmentlerin verdiği reaksiyona bağlı olup, 20. yüzyılda yapılan gen araştırmaları da bu gerçeği teyit etmiştir. İnsanların farklı kültürleri olabilir ama biyolojik özellikleri tektir. Öte yandan insanlık tarihi, ten rengi veya diğer biyolojik özellikleri *farklı telakki edilenlerin* insanlığa yaptığı üstün hizmetlerle doludur. Ortaya çıkan bunca bilimsel gerçekliğe karşın hâlâ yaşadığı toplumda eşit hak ve fırsatlara kavuşturulmayanlara bir de tanrı vergisi özelliklerinden dolayı öteki muamelesi yapmak dinsel ve örfi ahlakın dışında bir tarzdır. Fakat etik kurallar egemenliğin pekiştirilmesi ve meşru kılınması çabalarının yanında gereğince güçlü olmamaktadır. Hatta pek çok ötekileştirme eylemi tarihin birçok evresinde dinsel inançların arkasına sığınarak gerçekleştirilmiş ve trajedilere neden olmuştur. *Reconquista*'dan sonra İberik Yarımadası'ndan Müslüman ve Musevilerin kovulması, Ortaçağ Avrupası'ndaki mezhep savaşları veya Protestan Huguenotların Fransa'dan sürülmesi gibi örnekleri çoğaltmak mümkündür. Günümüzde Siyonist İsrail rejiminin Müslüman Filistinlilere uyguladığı muamele ırkçılığın en yeni ve somut örneklerindedir.

Kısaca, *ırk* ve *ırkçılık* kavramları insanlık barışını, toplumların ve bireylerin huzurunu bozmaya geçmişte olduğu gibi bugün de devam etmektedir. Geçirdiği evreler ve aldığı yeni biçimler, ötekileştirilmeyi oluşturan nesnel koşullar değişmedikçe ırkçılığın özündeki kaba, hoyrat ve acımasız anlayış ortadan kaldırmamaktadır.

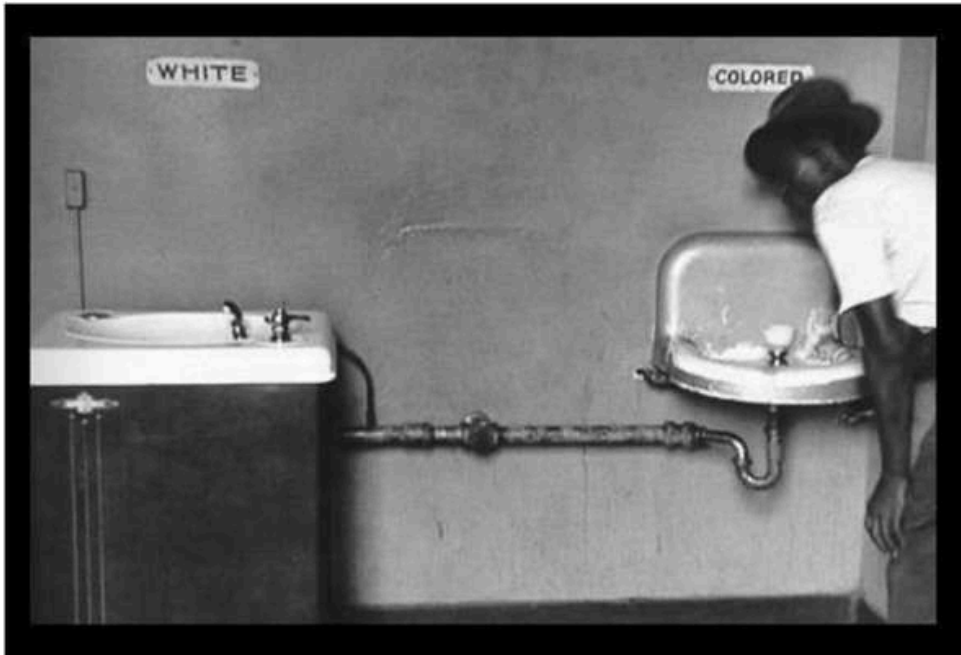
İrkçilik ve şiddet

İrkçilik, niteliği itibariyle kaçınılmaz olarak şiddet içermektedir. Hatta ırkçılık bizatihi şiddet demektir. Sözü edilen şiddet mutlaka fiziki anlamda değerlendirilmemelidir. İrkçiliğin teorik ve pratik olarak temelinde insanlar arasındaki doğal eşitlik düşüncesine aykırı bir nitelik taşıması, onu zorunlu olarak doğal gerçekliğe karşı şiddet yöntemini kullanarak kendini kanıtlayan bir sistem haline getirmiştir. Farklılık üzerine inşa edilen ve farklı olanı ötekileştirme yöntemi ile kendi varlığını ve egemenliğini korumak isteyen bu *yapay ve öznel algıyla beslenen* yaklaşımı şiddet kullanmadan topluma kabul ettirmesi beklenemez. Dildeki şiddet, fiziki şiddetin öncüsü ve sonrasında da yoldaşdır. Küçük ve zararsız gibi görünen bir şaka, bir jest veya özensizce kullanılan tek bir sözcük şiddetin bir parçası olabilmektedir veya onu meşrulaştırmada kullanılabilir.

İrkçiliğin uzun tarihine baktığımızda doğal olarak fiziki şiddet olgusunun tüm devirlerde onun ayrılmaz parçası olduğunu görüyoruz. Ötekileştirilen ve tehdit haline getirilen gruplar ortadan kaldırılmıştır; en azından şiddetli baskı ile sindirilmeye çalışılmıştır. Tarihteki katliam ve bugün soykırım olarak adlandırdığımız toplu öldürmelerin arka planında, bu cinayetleri “haklı ve meşru” kılmaya yönelik bir takım açık veya gizli ırkçılıkların bulunduğu gözden kaçmamaktadır.

Bu noktada ırkçı şiddete birkaç örnek vermenin yararlı olacağını düşünüyorum. Aslında pek çok örneği var. Ama bunların arasında geçen bunca zamana karşın anılardan silinmeyenleri kısaca belirtelim. 1933-1945 yılları arasında Almanya’yı ve girdiği her ülkeyi kana bulayan Hitler faşizmi sistematik bir soykırım düzenidir. 1938 yılının 9 Kasım gecesi Reichskristallnacht (İmparatorluk Kristal Gecesi) adı verilen pogromlarla başlayan Yahudi soykırımında Nazi devleti toplama kamplarında bir insan yok etme makinesine dönüşmüştü. İkinci Dünya Savaşı sonuna kadar 6 milyon Avrupa Yahudisinin katledildiği bilinmektedir. İş sadece Yahudilerle sınırlı kalmamış; bu zalim rejim işgal ettiği tüm Avrupa ülkelerde *öteki* veya *ari ırktan olmadığını düşündüğü* herkesin katledilmesini caiz kategorisinde görmüştür.

Yakın tarihten örnek olarak verilebilecek bir diğer ırkçılık örneği ise Güney Afrika Cumhuriyeti'nde (1948-1994) yaşanan *Apartheid* rejimidir. Avrupalı beyaz azınlığın egemenliğindeki bu ülkede, siyah Afrikalı çoğunluk yıllarca ırkçı ve baskıcı bir rejimin boyunduruğu altında inim inim inlemiş, özgürlük için büyük bedel ödemiştir. Benzeri bir siyasal uygulama uzun yıllar Amerika Birleşik Devletleri'nin güney eyaletlerinde yaşanmıştır. Burada da Afrika kökenli Amerikan vatandaşlarından yurttaşlık hakları 1968 yılına kadar esirgenmiştir. Bu durumla mücadele edenlerin başında gelen Martin Luther King ve Malcolm X gibi toplum liderleri de suikastlara kurban gitmişlerdir. Irkçılığın açıkça uygulanması bu ülkelerde zaman içinde ortadan kalkmış olmakla birlikte, münferit ırkçı gruplar ve bunların kanlı eylemleri bugün de devam etmektedir.

ABD'de 1960'larda beyazlarla siyahların lavaboları bile ayrılmıştı.

Irkçı şiddet, yalnızca bir asayiş sorunu olarak düşünülmemelidir. Toplumda sosyal bir davranış haline gelen ve kurgulaması sürekli yinelenen bu şiddet, algılanan tehditlere karşı meşru sayılmaya başlamaktadır. Bu meşruiyet, demokratik ve insan haklarına saygılı ülkelerde bile sorgulanmayan, genel kabul gören ve sürdüğü ölçüde yeni sorunlara neden olan bir durumdur.

İrkçiliğin hüküm sürdüğü toplumlarda, çoğunluğu oluşturan bireylerin sürekli olarak körüklenen güvensizlik duygusundan da kaynaklanan saldırgan tutum ve davranışlar geliştirdikleri görülmektedir. Yaşanmakta olan olumsuzluklardan dolayı düş kırıklığı ve bunlar için suçlu arayışı, sosyal sorunların *etnikleştirilmesine* yol açmakta; etnik *ötekinin* bu durumdan dolayı suçluluğu *sabit* görülmekte ve ona karşı nefret duyulmaktadır. Bu durum da şiddeti beraberinde getirebilmektedir.

İrkçi şiddeti biraz daha yakından irdelemek gerekirse, bunun salt insanların katliyle sınırlı olmadığı görülmektedir. Geniş anlamıyla ırkçı şiddet pratiğinde hakların ihlali, beşeri ilişkilerde dışlayıcı, nefret ve öfkenin egemen olduğu bir ortamın yaratılmış olması, medyanın sürekli nefret duygusunu yayması, siyaset kurumunun gerekli önlemleri almaması ve oy kaygısıyla ırkçı uygulamalara başvurması ya da hoşgörüyü bakması, sözde akademik araştırmaların ırkçılığı meşrulaştırıcı kılması ve egemenin ötekileştirilenlere veya ırkçılığın hedefi haline getirilenlere karşı emredici, belli tavırları dayatıcı veya en azından onları sürekli bir sorun olarak gündemde tutması bulunmaktadır. İrkçiliğin şiddeti aynı zamanda kullanılan dilde belirginleşmiştir. Silaha sarılmadan sadece kullanılan dil ile ırkçı şiddet uygulanabilmektedir. Tüm bu olguların bulunduğu her neresi ise orada, günün birinde silaha sarılıp insanları yok etmeye kalkışan aşırı sağcı/ırkçı bireyler veya yapılanmaların ortaya çıkması kaçınılmazdır. Yukarıda da vurgulandığı gibi, ırkçılık bir sosyal kurgu ve sosyal davranış biçimidir. Onunla mücadele de bu gerçek kabul edilmeden mümkün olamaz. Nitekim insan yaşamı yitirildikçe, siyaset kurumu yetkilileri tarafından dökülen gözyaşları genellikle timsahın gözyaşları olmaya mahkûmdur.

İrkçi şiddet ile mücadele, birçok ülkede diğer – sol – aşırı akımlarla mücadeleden daha çetindir. Bunun çeşitli nedenleri vardır. Bu nedenlerin başında toplumun egemen güçlerinin ırkçı akımları genellikle kendilerine karşı bir tehdit olarak görmeme eğilimleri gelmektedir. Hatta çoğu zaman aşırı sağcı/ırkçı akımlar, birçok ülkede iktidarı ellerinde tutanların doğal müttefikleri konumunda bile addedilmektedirler. Hukuka aykırı olan ancak sessizce kabul gören bu yaklaşım, hukuku uygulamakla görevli kurum ve birimlerin ırkçı şiddetle yeterli etkinlikte mücadele etmesini de zorlaştırmaktadır. Ayrıca pek çok ülkede, şiddeti de doğuran ırkçı akımlar dış dünyada devletin itibarını zedeleyici bir unsur olarak kabul edildiğinden, çok sayıdaki olay kamuoyuna yansıtılmamakta veya olayların niteliğinin ırkçı olmadığı görüşü yayılmaktadır. Örneğin, aşırı sol terörle bu olayların mağduru durumundaki ülkelerde, kamuoyu desteğinin de devlete verilmesini teminen daha ciddi biçimde mücadele edilmektedir. İrkçi şiddetin küçümsendiği veya bilerek kök-

lü karşı önlemlerin alınmadığı hallerde onunla mücadele, gereken sonucu veremez, vermemektedir. Nitekim ırkçı akımlara ve ırkçı şiddete mevcut egemenlik ve iktidar ilişkilerini tehdit etmedikleri ölçüde göz yumulmakta, böylece ırkçı terörün ekmeğine farkında olmadan yağ sürülmektedir. İkinci Bölümde ele alınan 2000-2006 yılları arasında Almanya'da kaydedilen örgütlü ırkçı cinayetlerin soruşturulmasında devlet birimleri ve siyaset kurumunun aymazlıkları bu düşüncelerimizi doğrular niteliktedir.

Yirminci Yüzyılın Yüzkarası: NAZİ Almanyası'nın trajik eseri...

Ancak günümüzde sosyal Darwinizm'in etkisiyle kültür farklılığına dayanan ırkçılığın çerçevesinde biyolojik unsurlar da yer almakta ve yeni ırkçılığın *meta* olma iddiasını güçlendirmektedir. Biyolojik mitin yeni varyasyonlarla bezendiği ve bunun da kültürler üzerindeki etkisinin vurgulandığı bir dönemden geçilmektedir. Aşağıda da ayrıntılı olarak ele alınan neoliberal sosyo-ekonomik düzenin bu gelişmede ciddi bir payı olduğu düşünülmektedir. Aynı çerçevede yeni ırkçılıkla yapılan soyut mücadelede, örneğin pozitif ayrımcılık ve yabancıları *entegre etme* gibi yöntemlerin, toplum içinde ırkçılığın yeşermesini, kitle psikolojisinin akıldışı akımlara yönelmesini, saldırganlığa ve şiddet ile yabancılara karşı duyulan nefreti körüklediği saptanmaktadır.

Stalin tarafından yurtlarından sürülen Kırım Tatarları (1943)

Irklar yoktur, ama kültürlerin özelliklerini belirleyen biyolojik ve biyofiziksel etkenler ile kültüre biyolojik tepkimeler vardır şeklinde özetleyebileceğimiz yeni ırkçılık, “kendi kültüründen olmayana karşı” koymanın, nefret duymanın ve gerekli görüldüğünde saldırganlaşmanın doğal gerekçesini savunmaktadır. Bu düşünceleri uluslararası ilişkilere taşıdığımızda, devletler arasındaki ilişkilerde benzeri yaklaşımların var olduğu görülmektedir. Güçlü devletin – farklı çıkar gerekçeleri ile olsa da – zayıf devlet üzerinde tahakküm kurma arzusunda ve kararlılığında, harekete geçmesinin en azından meşruiyetinin izahı ve etik çekincelerin saf dışı bırakılması açısından kendisini haklı görmesi söz konusudur. Bununla birlikte, kültürler arasında küresel iletişimin, mobilitenin ve dolayısıyla etkileşimin bu denli geliştiği günümüzde, giderek *kültürcü ırkçılığın* da etkisinin azalacağı ve yakın gelecekte bir *ırkçılık sonrası* dönemin yaşanacağı düşüncesi de göz ardı edilmemelidir.

Yeni ırkçılık adeta bir şablon gibi hemen her alana uygulanan bir genel geçer ideoloji haline gelmiştir. Toplumsal yaşamın hemen her alanında farklı olduğu kabul edilenin dışlanması ve ötekileştirilmesi bu yaklaşım sayesinde mümkün ve kolaydır. Bu dışlamada etik kurallar işlemez. Egemenliği elinde bulunduran için her türlü ötekileştirme mubahtır, meşrudur. Bu düşüncelerimizi somut örneklerle güçlendirmenin doğru olacağı varsayımıyla, dışlamanın işlediği mekanizmaları örneklerle vermek gerekiyor.

Ülkesinde ekonomik zorluklar veya çevre felaketleri ve doğal afetler nedeni ile yoksulluk içine düşen bir ailenin yaşamını sürdürmek için gittiği bir Avrupa ülkesinde, insanca oturabileceği bir konut bulmaktan, yaşamını sürdüreceği geliri kazanabileceği bir istihdam olanağına, çocuklarının eğitim ihtiyacından sağlık ve sosyal yardımlardan yararlanmasına kadar birçok alanda dışlanma ile karşılaştığına tanık olunmaktadır. Bu aile, eğer dünyanın güney yarıküresinden geliyor ve ten rengi de koyu ise, daha başlangıçta büyük zorluklarla karşılaşacaktır. Her şeyden önemlisi, toplumda aradığı sıcaklık ve güler yüzü bulması genellikle uzun zaman alacaktır. Öncelikle başını sokacak bir ev bulmuşsa, aynı binadaki komşuları bu yeni gelenlerden hoşnut olmadıklarını belli edeceklerdir. Evin erkeği ve kadını iş aramaya kalkışsa, kendilerine sağlıksız ve buna karşılık düşük ücretli işler teklif edilecektir. Çocukları okul çağındaysa, küçük yaştakilerin acımasızlığı ve her türlü yabancılığa karşı duruşu çok daha belirgin biçimde hissedilecek, çocuklar sınıfta karşılaştıkları dışlanma ile bir daha okula gitmek istemeyeceklerdir.

Gerçek hayattan alınma ve çokça rastlanan bu örnekleri uzatmak mümkündür. Hukuki statüsü güvenceli olmayan, toplumda genel bir ret atmosferi ile karşılaşan ve arzuladığı yaşam koşullarına kavuşmanın çok güç olduğunu anlayan bu insanların uyum ve mutluluk içinde yaşamaları kesinlikle mümkün olmamaktadır. Bu durum, göçmen kabul eden ülkelerin çoğunda bilinmekle birlikte, kanaat önderleri ve siyaset kurumlarındaki karar vericilerin herhangi bir değişimi arzulamadıkları görülmektedir. Bu da, kültürel fark üzerine inşa edilen *ötekileştirme* kültürünün ortadan kalkmasına engel olmaktadır.

Avrupa'da çağdaş ırkçılığın hedefindeki göçmenler

Yeni ırkçılık, özellikle sömürgecilik sonrası (post kolonyal) döneme özgüdür. Eski sömürgelerden, eski emperyal metropollere yönelik göçmen akımı bunu tetiklemiştir. Örneğin, İngiltere, Fransa, Hollanda ve Portekiz bu göçmenlere ucuz işgücü olarak ve kısmen de eski sömürgeleriyle olan hukukları nedeniyle kucak açmıştır. Afrikalı ve Asyalı sömürge vatandaşları bu metropol ülkelerinin de vatandaşları olarak toplumların çeşitlenmesine katkıda bulunmuşlardır. Avrupa'da yirminci yüzyılın eski sömürge vatandaşlarının akımı ile yeni gelenlerin biyolojik farklılıklarından çok, birlikte yaşam içinde çoğunluk toplumunun kültürü ve beraberlerinde getirdikleri kültürler ile yaşam tarzları arasındaki farklılıklar ırkçı söylemin ve politikaların gündemine oturmuştur.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yıkılan ekonomilerin rehabilitasyonu düşünülerek Avrupa'da ucuz erkek işgücüne duyulan gereksinim "konuk işçi" sisteminin geliştirilmesine neden olmuştur. İngiltere'nin hemen savaş sonrasında uygulamaya başladığı bu sistem, geçen yüzyılın ellili yıllarının ortasından itibaren Marshall Yardımı'ndan en geniş biçimde yararlanan Almanya'nın savaşın yıkımı altında etkilenmiş İtalya'dan işçi almasıyla devam etmiştir. Almanya daha sonra sırasıyla İspanya'dan ve Yunanistan'dan, 1961'den itibaren de Türkiye'den geçici statülü olacağı varsayılan "konuk işgücü" alma yoluna gitmiştir. Konuk işçiler bekâr ve genç erkeklerdi; dolayısıyla istihdam edildikleri ülkede sınırlı bir süre kalıp ülkelerine geri döneceklerdi. Böylece kabul eden ülkede konut, eğitim ve kültürel ihtiyaçları için özel harcamalar yapılmayacaktı. Konuk işçilerin geldikleri ülkenin toplumu ile ilişkileri en alt düzeyde tutulacak, böylece kültürel çatışma tehlikesi de oluşmayacaktı.

Ancak tüm bu öngörüler gerçekleşmedi. Avrupa'nın sanayileşmiş ülkelerinde yaşayan yabancı işçiler, ikamet süreleri uzadıkça gittikleri ülkelerde yerleşik yaşama geçtiler ve giderek toplumların *göz diken*i haline geldiler. Yabancı işçiler yalnız geldikleri ülkelerde zaman içinde aileler kurdular ve kendi ülkelerinden ailelerini getirdiler; çocukları oldu. Çocukların eğitimi için anaokulları, öğretmenler, Müslümanların ibadetleri için din görevlileri ve camiler gerekti. Bir süre sonra kendi ülkelerinden alışık oldukları yiyeceklerini satan dükkânlar ve lokantalar açıldı. Yaşadıkları toplumda egzotik sayılan yaşam tarzları ve alışkanlıkları, salt varlıklarıyla konuşulan ve tartışılan, sorun olarak görülen, bu nedenle de kabul ve saygı görmeyen bir *yabancı unsur* olarak dışlanmışlık yaşamaya başladılar. Sürekli varlıklarının tartışıldığı bu ortamda, toplumun sorunlarının da nedeni olmaya başladılar. Sosyal ve ekonomik gerekçeli birçok toplumsal soruna, örneğin işsizlik, eğitimdeki yetersizlikler ve suçluluk oranlarının artması, bu göçmenlerin neden olduğu düşüncesi egemen oldu. Sosyal sorunların haksız ve mesnetsiz biçimde *etnikleştirilmesi* tüm göçmen kabul eden ülkelerde sorgulanmadan yaygınlaştı.

Kamuoyları, politikacıların oy kaygısıyla göçmenlerin varlıkları üzerindeki istismarcı tutumlarını görmezlikten geldi; hatta bu davranışları onları teşvik etti. Her seçim döneminde yabancı düşmanlığını arttırıcı siyasal söylemler yaygınlaştı ve sorunların çözümü yerine toplumdaki dışlayıcı, eleştirel bakışı arttırıcı ve toplumsal huzur ile uyumu tehdit eden bir atmosfer yaratıldı. Buna da en büyük katkıyı medyanın tutumu sağladı. Basın ve yayın organları bir anlamda sürekli nabza göre davranarak göçmenlerin gerçek

durumlarını yansıtmak yerine bir sorun olarak anlaşılmalarını ve kültürel farklılıkları nedeniyle bu sorunların yaratıcıları oldukları konusunu işledi (Koch, 1996; Said, 1997). Göçmen kökenlilerin yetişen yeni kuşakları, büyükbabaları ve büyükannelerinin işçi veya aile bireyi olarak geldikleri bu ülkelerde doğmuş, büyümüş ve geçerli meslekler öğrenmiş olmalarına karşın, sürekli olarak yabancılıkları yüzlerine vurulan bir kitlenin mensupları haline getirildiler.

Günümüzde göçmenleri topraklarında barındıran ülkelerde, onlarla ilgili tartışmalar, topluma nasıl *entegre edilecekleri* çerçevesinde sürdürülmektedir. Göçmenlerin bir bütün olarak topluma uyum sağlayamadıkları, buna pek istekli olmadıkları ve bu nedenle devlet tarafından *entegrasyon* için önlemler alınması gerektiği söylemi, bu ülkelerdeki yabancı politikalarının belkemiğini oluşturmaktadır. Fakat bugüne kadar *entegrasyon* kavramından tam olarak neyin anlaşıldığı, *entegrasyonun* sınırları, kimin bu konuda söz sahibi olacağı, hangi kesimler için gerekli ve mümkün olduğu, yöntemlerinin ne olduğu ve neye göre belirleneceği gibi hususlarda toplumsal uzlaşının sağlanamadığı görülmektedir. Gelişmiş işbölümünün yaşandığı kent toplumlarında *entegrasyon* diye bir olgunun söz konusu olamayacağı; kavramın daha çok sosyoekonomik dayanışmanın somutlaştığı en küçük birim olan ailede ve köy toplumlarında söz edilebileceği bilinmektedir. Esasen tüm bu tartışmalar, göçmen kabul eden ülkelerde göçmenlerin gerçek durumu saptanmadan ve onlarla müştereken sürdürülmemektedir. Göstermelik olarak göçmenlerin sivil toplum kuruluşları ile kurulan diyalogun, bugüne kadar siyasi karar verme mekanizmalarını etkileyebildiğini söylemek güçtür.

Göçmen kabul eden ülkelerdeki *entegrasyon mühendislerinin* bir önemli ikilemi de, *entegre edileceklerin* homojen sosyoekonomik ve sosyokültürel bir aidiyetleri olduğu varsayımdır. Toplumun alt katmanlarına itilmiş, eğitimsiz ve işsiz bir göçmenin hangi *bütüne* entegre olması düşünülmektedir? *İyi* olduğu peşinen kabul edilen çoğunluk veya bütünün nitelikleri homojen midir? Eğitimsiz ve işsiz göçmen gencimizin, çoğunluk toplumu içinde yer alan ve üst katmanlarda konumu olan bir (yerli) entelektüele benzemesi mi düşünülmektedir? Kabul eden ülkelerdeki bu aymazlığın temelinde göç ve göçmen konularına olan yaklaşımın kültürcü nitelikli olması gelmektedir. Almanya'daki *öncü kültür* (Leitkultur) söylemi, kısa süre de olsa *yeni ırkçı* ideolojinin meseleyi hangi düzeyde ele aldığı somut bir kanıtı olmuştur.

Sözü edilen *kültürcü* yaklaşım, ülkeye gelen göçmenlerin farklı kültürleri, yaşam tarzları ve geleneksel alışkanlıkları nedeniyle toplumun bütününden farklı olduğu esası üzerine inşa edilmiştir. Farklı kültüre sahip göçmenlerin bu kültürlerinden bir ölçüde vazgeçip, bütünü içinde erimeleri arzulanmakta; öte yandan da göçmenlerin beraberlerinde getirdikleri kültürel özelliklerin bir çırpıda unutulacağına ne denli olanaksız olduğu da bilinmektedir. Başka bir deyişle, göçmenlerin topluma *asimile* edilmesi uzun zamana yayılmalı ve şimdilik, en azından birkaç kuşak sonrasına kadar asimilasyondan ne kadar farklı olduğu tam olarak bilinemeyen ve anlaşılamayan bir *entegrasyonla* yetinilmelidir. Bu arada, kabul eden ülkelerde yine bir kültürcü söylem olan *çok kültürcülük* bazı siyasal akımlar tarafından tercih edilir olmuştur. Bunda da insanlar arasında *köken ve kültür farklılıkları* vurgulanmakta; tüm *entegrasyon/asimilasyon* paradigmasının en tepesine bu farklılık konmaktadır. Hâlbuki (kentsel) toplumsal yaşamın uyum içinde gerçekleştirilmesi, herkesin topluma sunulan eğitim, istihdam, barınma, kültür, sağlık ve sosyal güvenlik hizmetlerinden eşit olarak yararlanmasından geçmektedir. Toplumda yer alan herkesin aynı zamanda siyasete eşit yurttaşlar olarak katılmaları ve toplumun kaderine birlikte karar verme olanağına kavuşmaları halinde aidiyet ve kimlik gibi sorunların ortadan kalkacağı düşünülmektedir. Göçmenlerin varsayılan veya fazlasıyla önemsenen *kültürel farklılıkları*, uyrukları ne olursa olsun eşit yurttaşlar olarak kabule edilmelerini mümkün kılmamaktadır. Bu da yukarıda ele alınan *yeni ırkçılığın* eseridir ve bu ırkçılığın yeni hedefi, farklı coğrafyalardan gelip bu yeni ülkeleri vatan belleyen göçmenlerden başkası değildir.

Entegrasyonla ilgili yukarıda söz ettiğim bu gerçekler, acaba neden dikkate alınmamakta ve yapılan yanıştan dönülmemektedir? Bu sonu gelmeyen entegrasyon tartışmalarının ırkçılığın ekmeğine yağ sürmekte olduğu neden yadsınmaktadır? Bu soruların yanıtlarını, siyasal aktörleri böyle davranmaya iten koşullarda aramak gerekiyor. Konuk işçi modelinde göçmenleri işlev ve zamanla sınırlı kabulden eşit haklara sahip yurttaş olmaya giden yoldaki isteksizlik, politikasızlık ve özensizlikler, bugünkü duruma neden olmuştur.

Srebrenitsa, 1995

Hocalı, 1992

Gazze, 2023 - 2024

İrkçiliğin Kamu Diplomasisi Üzerindeki Etkileri

Bir ülkenin ve ulusun sicilinde ırkçılığın bulunması, imaj açısından son derece olumsuzdur. İrkçi geçmişi olan bir ulusun itibarı düşük olacak; şayet geçmişinde bugüne taşıdığı ırkçı bir kültürü varsa, diğer uluslar arasında yalnızlaşmakla karşılaşacaktır. Nitekim, Apartheid rejimi sırasında Güney Afrika Cumhuriyeti uluslararası toplumun yaptırımları ile karşı karşıya kalmış ve ırkçı rejim sona erene kadar bu durumdan zarar görmüştür.

Topraklarında barındırdığı göçmenlere karşı ırkçı kanaat, tutum ve davranışlarda bulunan devletlerin itibarları bozulmakta; uluslararası kuruluşlarda ve diğer birçok platformda eleştirilmektedir. Ülkemizde de Suriyeli sığınmacılara karşı münferit bazı taşkınlıklar yaşanmış ve bu olaylar dış basına yansımıştır. Türkiye'nin itibarı açısından olumsuzluklar taşıyan ve aslında Türk ulusunun çoğunlukla benimsemediği aşırılıklardan dolayı itibar kaybına uğramak son derece üzücüdür. Kendi ülkelerinde göçmenlere her türlü kötü muameleyi reva gören ülkelerin, Türkiye'deki üzücü ama münferit bazı olaylar nedeniyle Türkiye'yi kendilerine "suç ortağı" gibi görmeleri ve kendilerine mazeret yaratmaları kabul edilemez bir durumdur. Dünyada en büyük sayıda sığınmacı kabul eden ülke olarak, Türkiye'nin toprakları üzerinde aslında yabancı olduğu yabancı düşmanlığı ve ırkçılık gibi çağa yaraşmayan olgulardan kaçınması, kamu diplomasisi açısından elzemdir.

Türkiye Yüzylında Birinci Uluslararası Türk Diasporası Sempozyumu

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Türkiye Yüzylında Birinci Uluslararası Türk Diasporası Sempozyumu 14-16 Ekim 2024 tarihlerinde 5 kıta ve 33 ülkeden 300'ü aşkın konunun katılımıyla gerçekleştirildi. Sempozyumun açılış oturumuna, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Cevdet Yılmaz ve Son Başbakan ve Türk Devletleri Teşkilatı (TDT) Aksakallılar Heyeti Başkanı Binali Yıldırım da katıldı. Çok sayıda panelde diaspora, Türk Dünyası ve çeşitli ülkelerdeki Türk diasporası konuları teferruatlı biçimde ele alındı. KADAM Müdürü Prof. Dr. Osman Can Ünver'in de panel yöneticisi ve davetli konuşmacı olarak katıldığı sempozyumda akademisyenler, kamu kurumlarının ve sivil toplum örgütlerinin temsilcileri aktif biçimde yer aldılar.

Sempozyum öncesinde Osman Can Ünver'in yaptığı sunumla ilgili hazırladığı Raporu aşağıda yer verilmiştir:

Rapor

YURTDIŞINDAKİ VATANDAŞLARIMIZ BAĞLAMINDA TÜRK KAMU DİPLOMASİSİNİN SORUNLARI VE FIRSATLARI

Prof. Dr. Osman Can Ünver

Günümüzün çalkantılı dünyasında ulus-devletler çıkarları için çeşitli biçimlerde mücadele etmektedirler. Bu mücadeleler, nadiren sert gücün, yani silahlı kuvvetlerin kullanıldığı çatışmalarla, ama çoğunlukla ekonomik, siyasal ve kültürel, güç unsurlarıyla yürütülmektedir. Bunlara ek olarak teknolojik ve bilimsel gelişmişlik, turizm, sağlık, sosyal adalet ve olumlu imaj gibi “yumuşak güç” unsurları uluslararası rekabette önemli rol oynamaktadır. Yumuşak güç unsurlarına günümüzde yabancı ülkelere göç ederek kendi vatanlarından kopmamakla birlikte gittikleri ülkede “diaspora” veya “sınır-ötesi toplum” olarak adlandırılan göçmenler ve onların sonraki kuşakları eklenmiştir. “Kamu diplomasisi” olarak adlandırılan devlet dışı, ancak devletin çıkarları ile uyumlu bir tür hedef toplumu etkileme faaliyetleri her devletin özellikle Soğuk Savaş sonrasında titizlikle uygulamaya çalıştığı faaliyetler manzumesidir. Bu faaliyetlerin sağlam bir kurumsal altyapı ile gerçekleştirilmesi esastır. Nitekim Türkiye son yıllarda bu alanda çok önemli adımlar atmış, kamu diplomasisinin hayata geçirilmesi amacıyla ciddi kurumlar oluşturmuştur. Bunlar, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB), Yunus Emre Enstitüleri (YEE), Türk İş Birliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) ve Maarif Vakfıdır. Ayrıca aynı bağlamda “insani diplomasi” uygulamaları ile dünya çapında faaliyet gösterme kapasitesine sahip olan AFAD ve Türk Kızılay’ı ile özel bazı yardım kuruluşları Türkiye’nin tanınmasına ve imajına olumlu katkı sağlamaktadırlar. Özellikle pandemi döneminde ihtiyacı olan ülkelere sağlık malzemesi yardımı yapan Türkiye’nin uluslararası itibarına bilhassa küresel güney coğrafyada çok önemli katkı sağlanmıştır.

Türkiye’nin Batı dünyası ile olan ilişkilerinde uzun yıllardan beri bir gerginlik yaşanmaktadır. Türkiye’deki yaygın düşünce “Batı bizi anlamıyor” olarak özetlenebilir. Bu düşüncenin temelinde Batının bizi aslında “bilmediği için anlamıyor” fikri vardır. Yani, “bilseler bizi iyi anlarlar” demek istenmektedir. Bu inanış ancak kısmen haklı olabilir. Fakat devletler insanların yaptığı gibi genellikle duygularıyla hareket etmezler ve çıkarlar ön plandadır. Yani anlasalar bize karşı farklı davranacaklardır diye düşünmek doğru değildir. Husumet duyan bir devletin sizin haklı veya anlaşılmamış olmanız karşısındaki

tavri öncelikle kendi çıkarını düşünmek olacaktır. Pek tabiidir ki tarihin derinliklerinden gelen ideolojik paradigmlar etkili olmaktadır. Bu amaçla da yıllardan beri “kendimizi anlatmak ve bizi anlamayanları bilgilendirmek” amacıyla “kamu diplomasisi” yapıyor diye çabalar harcanmıştır. Türkiye, geçmişte karşısındaki Türk ve İslam karşıtı zihniyeti anlamamakta ısrar etmiştir. Bu zihniyetin Türkiye’deki temsilcileri de sürekli olarak bir yanlış yılmaksızın devlete, özel sektör kuruluşlarına, akademik kurumlara ve medyaya empoze etmeye devam etmektedirler. Kısaca, ne kadar doğrular anlatılmaya çalışılsa da karşımızdaki zihniyetin algısını bu anlatılarla veya mevcut söylemlerle etkilemek çok mümkün değildir. Çünkü batıdaki Türkiye algısının arka planında çok daha derin bir paradigma yatmaktadır. Bu ülkelerin siyasal karar vericileri zaman zaman, son yıllarda daha sık olmak üzere pragmatik ve gerçekçi tercihlerden uzaklaşarak ideolojik önyargularına teslim olmaktadır. Birinci Haçlı Seferinin üzerinden geçen yaklaşık on asır sonra günümüzde de benzeri önyargı ve saplantılardan söz eder olmak esasen bir trajedidir. Günümüzden 100 yıl önce aynı zihniyete karşı bir Kurtuluş Savaşı vermek zorunda bırakılmış olan Türk ulusu bugün de ulusal çıkarlarını korumak üzere aynı düşünce kalıplarıyla hareket edenlere karşı kendini ve ulusal bütünlüğünü savunmak zorunda kalmaktadır. Söz konusu zihniyet, kolektif belleklere kazınmış Türk düşmanlığı varlığını koruduğu sürece değişmeyecektir.

O halde hiç mi bir şey yapılmamalıdır? Tamamen hareketsiz mi kalınmalı, mevcut olumsuz algılar öylece kabullenilmeli midir? Yanlış ve kasıtlı algıların egemen olduğu bir iklimde ülkeler, toplumlar ve kültürler arasında sağlıklı ilişkilerin kurulamayacağı ortadadır. Dolayısıyla algıların barışçı zeminlerde gelişen ilişkilere katkıda bulunacak şekilde düzeltilmesine hiç kuşkusuz devam edilmelidir. Ancak tüm bu çabalar öncelikle karşı görüşlerin kökeni, geçmişi, nedeni ve etkisi tam olarak saptandıktan ve bunlara karşı etkili stratejik iletişim yöntemleri geliştirildikçe mümkün olacaktır. Başka bir deyişle, Türkiye’nin dünyada ve özellikle batıda psikolojik etkinlik kazanmasına yönelik stratejileri için hazır reçeteler bulunmamaktadır. Esasen bu türden ve çoğunluğu batı kaynaklı olan stratejik planlamaların her ülkede, zamanda ve farklı şartlar altında çok da geçerli olmasını beklemek doğru değildir. Her ülke, kendine özgü koşullar altında kendine özgü stratejik iletişim planlamasını ve uygulamalarını gerçekleştirmek zorundadır.

Bu hazırlıkların odağında ise yurtdışındaki Türklerin genç kuşaklarının ilk işgücü göçünün üzerinden 62 yıl geçtikten sonra kimlik değişimini anlamak olmalıdır. İlk kuşaklara mensup Anadolu kökenli işçilerimiz yaşantılarını fiziken başka bir coğrafyada sürdürürken iç dünyalarında daima Türkiye’yi yaşamış ve yaşatmışlardır. Almanya’da

doğup büyüyen ve sosyalleşen genç kuşaklar için ise Türkiye çoğu zaman büyükanne ve büyükbabalarının memleketi ve genellikle denizinden ve güneşinden yararlanan bir tatil ülkesinden ibarettir. Özellikle Türkçe öğretiminin yıllar boyunca çeşitli nedenlerle ihmaller ve engellerle karşılaşması neticesinde kültürel bağların zayıflaması da kaçınılmaz olmuştur. Almanya’da doğan Türk çocuğu Türkçeyi, şayet T.C. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından normal ders müfredatı dışında sunulan gönüllü Türkçe ve Türk Kültürü derslerine ebeveyni tarafından gönderilmemişse, aile ve arkadaş çevresinden öğrenecektir. Eğitimsiz ailelerin bu konuda çocuklarına yardımcı olma kapasiteleri tabiatıyla düşüktür. Bunun da ötesinde, içinde yaşanılan sosyal gerçekliğin yapılandığı yeni bir kimliğin özellikleri geçen yıllarla birlikte Almanya’daki Türk toplumunu sarmalamış bulunmaktadır. İçinde yaşanılan sosyo-ekonomik koşullar ve ait olunan sosyal katmanın davranış biçimlerinin etkisi bu kimliğin oluşmasında önemlidir. Bu durum aslında yadırganacak bir gelişme olarak düşünülmemelidir. Zira sosyalizasyon aile, okul ve arkadaş çevresinde şekillenmektedir. O nedenle Almanya’da yetişen genç kuşakların bir yandan içinde yaşadıkları toplumda uyumlu bir yaşam sürdürmeleri için gerekli önlemler alınırken diğer yandan da Türk kültür dairesi içinde kalmalarının temini önemli bir ödev olarak varlığını sürdürmektedir. Asıl sorun, bazı hallerde derin sorunlara yol açan kimlik bunalımının önlenmesidir.

Yurtdışındaki Türk toplumlarının Türkiye’ye bağlılığının devamı kendileri için önemli olduğu kadar Türkiye için de üzerinde hassasiyetle durulması gereken bir husustur. Köklerine bağlılığın devamı onlar için her şeyden önce özgüvenlerinin korunması açısından önemlidir. Türk kimliğinin canlı tutulmasıyla da Türkiye’nin imaj ve ulusal çıkarları için yapacağı faaliyetlerde yurtdışında yaşayan Türk toplumunun etkili bir aktör olarak kabul edilmesi gereği ve stratejilerin bu noktada göz ardı edilmeden hazırlanması söz konusudur. Aslında Türk kamu diplomasisi veya yurtdışında “meramını anlatma” ve etkinlik kazanma çabalarını diğer ülkelerin kamu diplomasisi faaliyetlerinden ayıran en önemli nokta işte buradadır. Adı ne olursa olsun, diaspora veya sınır-ötesi Türk toplulukları, yaşadıkları ülkelerin toplumsal yaşamı içinde ağırlıklı bir konuma gelmektedirler. Onların toplum içinde edindikleri pozisyon Türkiye için önemli bir mahiyet arz etmektedir. Türk kimliği ile kendini ifade edebilen Almanya’daki Türkler iki ülkenin yakınlaşmasına da hizmet edeceklerdir. Türkiye ile Almanya arasındaki köklü ilişkilerin bugün olduğundan daha farklı ve her iki taraf için de yararlı bir düzleme taşınması bu suretle daha kolay olacaktır. Kısaca meseleye iki, hatta üç taraftan bakmak gerekmektedir. Almanya’daki Türkler için köklerine bağlılık ve Türk kimliğinin korunması yaşamsal önem taşımakta, grup olarak dağılmadan bir anlam ifade edebilmektedirler. Böylece yabancı kültürel çevrede erimeyecekler, kimliklerini korumak

suretiyle yaşamlarını sürdürebileceklerdir. Almanya'da Türk kimliğini koruyan Türk toplumunun varlığı Türkiye'nin imaj ve çıkarlarının tanıtılması ve kabulü açısından kamu diplomasisinde önemli yer tutmaktadır. Bunun dışında iki ülkenin daha yakın iş birliklerine yönelmeleri de bu suretle daha kolay olabilecektir. Zira içinde yaşanan ülkenin Türkiye ile olan ilişkilerinde güçlenen ve saygın bir konuma gelen Türk toplumunun katkısı büyük olacaktır.

Değerli okurlarımız, kadam.istinye.edu.tr adresli web sayfamızı da izlemenizi ve eleştirilerinizi kadam@istinye.edu.tr adresimize iletmenizi istirham ediyoruz.